

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.15, november 2019

Indledningen er redigeret af Vibeke A. Pedersen og Kirsten Vad

Tilsyn ved dr.phil. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “18de September 1840”

ved Stine Guldahl Holst

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Digtet
- 3 Sporene fra Norge
- 4 Kongen og folket
- 5 Modtagelsen
- 6 Anvendt litteratur

1 Anledning

Den 18. september 1840 kunne Christian Frederik fejre sin første fødselsdag som Christian 8., konge af Danmark. Grundtvig skrev i den anledning et digt. Digtet blev trykt i *Adresseavisen* allerede den 12. september, men bærer datoen “18. September 1840” som titel.

2 Digtet

Digtet, den første fødselsdagshilsen til den nye konge, er klassisk kongerøgtelse og kan læses som en art kvittering for, at Grundtvig var blevet gjort til ridder af Dannebrog tidligere på året. I de fire første strofer indleder Grundtvig med at knytte den nye konge til den gamle ædle række af danske konger – et velkendt tema i Grundtvigs kongedigtning (jf. Schmidt-Madsen 2014, s. 161). Grundtvig priser den oldenborgske kongeslægts lange ubrudte linje ved fremdragelse af Christian 1.s far Didrik den Lykkelige som stamfader til en kontinuerlig række af 15 danske konger gennem de sidste 400 år (Christian 1. var konge fra 1448). Til sammenligning nævner Grundtvig

Håkon 1. Adelsteinsfostres far som knap så lykkelig. Håkons far er Norges første konge, Harald Hårfager, hvis efterkommere kæmpede blodigt om tronen i de efterfølgende generationer. Sammenligningen med Norges første konge er på ingen måde tilfældig. Christian 8. havde i en kortvarig periode efter ophævelsen af rigsfællesskabet Danmark-Norge i 1814 været konge i Norge. Grundtvig lader ham nu finde sin plads i en lykkeligere "Konge-Stamme! / Lysegrøn i Høst og Vaar [...] Mageløs paa hele Jorden" (strofe 4).

3 Sporene fra Norge

I det hele taget fik tiden i Norge betydning for forventningerne til Christian Frederik som dansk konge.

Da mørke skyer trak sammen over det dansk-norske rige i foråret 1813, besluttede Frederik 6. at sende den unge prins, Christian Frederik, til Norge som statholder. Han viste sig at blive en særdeles selvstændig statholder, og efter afståelsen af Norge til Sverige ved Kieltraktaten i 1814 blev han valgt til konge af nordmændene. Som norsk konge hørte han nok, hvad den danske konge, Frederik 6. sagde, men følte sig dog først og fremmest forpligtet over for det norske folk (Langslet 2000, s. 44-139).

Christian Frederik havde spillet en væsentlig rolle i udformningen af Eidsvollforfatningen og dermed også oprettelsen af stortinget, inden han blev tvunget til at abdicere og vende tilbage til Danmark. I Danmark blev han mødt med kølighed af Frederik 6., hvis ønsker han ikke altid havde fulgt som statholder og regent i Norge. Prinsen var i en årrække placeret som guvernør på Fyn, og da han fik lov at vende tilbage til København, var han uden egentlig indflydelse indtil Frederik 6.s død.

Flere steder i digtet findes hentydninger til kongens norske fortid, mest konkret når Grundtvig kalder kongen "tvillingkronet" (strofe 5) og i den indledende verselinje beskriver ham som "Førstegang med Danmarks Krone" (strofe 1). Kongens fortid som grundlovgiver og forsamlingsstifter har formentlig gjort nogle af Frederik 6.s nærmeste rådgivere utilpasse, mens den liberale bevægelse, der ønskede yderligere forandringer i den politiske magtfordeling, var utålmodig og forventede hurtige reformer. Det er formentlig den uro omkring den nytiltrådte konge, som Grundtvig sigter til i linjerne "Kronen, som Din Isse pryder, [...] Bær, skiøndt Avind det fortryder, / Hendes Dværge stolt forbi" (strofe 6).

4 Kongen og folket

Digtets sidste halvdel bærer Grundtvigs ærinde til torvs: Det frie ord og den frie ånd. Grundtvig var tilhænger af ytringsfrihed, kulturel frihed og religiøs frihed. Han kæmpede bl.a. for opløsning af sognebåndet (kirkelig frihed) på dette tidspunkt. Til gengæld var han ikke optaget af de politiske liberale tanker og ønsker. Han fulgte ikke de liberales drøm om folkestyre, men så gerne et oplyst folk rådgive den enevældige konge, som de var så tæt forbundne med (strofe 10; se Damsholt 1995, s. 140-154). Grundtvigs holdning var, at man skulle lade folket ytre sig frit til gavn for kongen. Derved kunne man også undgå for voldsom uro og røre, der kunne føre uoverskuelige

omvæltninger med sig (strofe 8). Grundtvigs standpunkt udtrykkes klart i de nærmest programmatisk linjer “Folke-Raad er Kongens Tykke, / Kongens Magt er Folkets Lykke” (strofe 9).

5 Modtagelsen

En reaktion på fødselsdagsdigtet fremkom i Randers Amtsavis, hvor stroferne 7, 8 og 10 blev gengivet med begejstrede ord: “Disse Vers kan Grundtvig glæde sig ved til sit Livs sidste Øieblik: han kan lade sin Datter synge dem for sig i sin Døds-Time”. Blot forstod skribenten ikke, hvorledes så liberale ord rimede med den Lindberg-Hageske petition, som Grundtvig var medunderskriver af (indlægget er fundet gengivet i *Fyens Stiftstidende* 1840, nr. 176. Om den Lindberg-Hageske petition, se [“Til Provindsialstændernes Forsamling i Roeskilde”](#) og indledningen dertil).

6 Anvendt litteratur

- Adresseavisen (1759-1909), se *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*..
- Damsholt, Tine (1995) “Jeg er en gammel Royalist, det ved De Nok’ elementer i Grundtvigs politiske tænkning” i *Grundtvig-Studier*, s. 140-162. København.
- *Fyens Stifts Kongelig ene privilegerede Adresse- og polistiske Avis samt Avertissements-Tidende*. (1840), nr. 176, 19. september. Odense.
- *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*. (1759-1909). København..
- Langslet, Lars Roar (1998) *Den glemte konge. Christian VIII. Konge af Norge, Konge af Danmark*. København.
- Schmidt-Madsen, Michael (2014) “Kongedigtet” i *Ved lejlighed. Grundtvig og genrerne*, s. 156-187. Hellerup.